

Od Redakcji

MEDAL UNIWERSYTETU W BIAŁYMSTOKU
DLA RYSZARDA LÖWA

1.

Spośród gości Konferencji *Żydzi wschodniej Polski* i Festiwalu „Zachor” o jednym trzeba wspomnieć z atencją specjalną. Pana Ryszarda Löwa z Tel Awiwu, wybitnego pisarza, publicystę, bibliofila, znamy w Białymstoku przede wszystkim dzięki szczęśliwie, choć przypadkowo związanej podczas naukowej sesji o *Panu Tadeuszu*¹ w roku 1998 przyjaźni między Nim a prof. Anną Kieżuń i dr Barbarą Olech.

Dzięki obu białostoczankom Ryszard Löw – Honorowy Obywatel Miasta Krakowa, odznaczony w Polsce i w Izraelu – zechciał podarować Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku wspaniałą, pięcioletni zbiór książek polskich wydanych na emigracji, który zgromadził w Izraelu przez dziesiątki lat. Kiedyś zbiór ów trafi do Białegostoku. Z inicjatywy Jarosława Ławskiego, którą to ideę wsparły dr Barbara Olech i mgr Halina Brzezińska-Stec, kierująca Biblioteką Uniwersytecką im. Jerzego Giedroycia, sformułowano wniosek do Władz Uniwersytetu w Białymstoku o przyznanie panu Ryszardowi Löwowi Medalu Uniwersytetu w Białymstoku, którym honorowane są tylko osoby szczególnie dla uczelni zasłużone. Poniżej – jako dowód naszej pamięci i wdzięczności – publikujemy tutaj wniosek i jego uzasadnienie...

¹ Ta szczęśliwa dla białostoczan sesja to: *Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Pan Tadeusz” i jego dziedzictwo w literaturze i sztuce. W dwusetną rocznicę urodzin Adama Mickiewicza, Kraków 6–9 maja 1998 roku*. Jej owocem są tomy: *„Pan Tadeusz” i jego dziedzictwo. Poemat*, red. B. Dopart, F. Ziejka, Kraków 1999; *„Pan Tadeusz” i jego dziedzictwo. Recepcja*, red. B. Dopart, Kraków 2006.

2.

Zakład Badań Interdyscyplinarnych
i Porównawczych „Wschód – Zachód”
Wydział Filologiczny
Uniwersytet w Białymstoku

Białystok, 12.09.2011 r.

Do Dziekana Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu w Białymstoku
Pana Profesora Bogusława Nowowiejskiego

WNIOSEK

Zwracamy się niniejszym z prośbą do Pana Dziekana Wydziału Filologicznego oraz Władz Uniwersytetu w Białymstoku o przyznanie Panu Ryszardowi Löwowi Medalu Zasłużony dla Uniwersytetu w Białymstoku. Pan Ryszard Löw należy do najhojniejszych ofiarodawców w dziejach naszej Uczelni. Zapisał w testamencie Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia zbiór rzadkich i cennych książek humanistycznych liczący 5 tysięcy tomów, zgromadzony przezeń na emigracji, a znajdujący się obecnie w Tel-Avivie w Izraelu. Biblioteka ma charakter filologiczny i historyczny. Służyć będzie studentom i pracownikom kierunków humanistycznych, szczególnie filologii. Jako filolodzy czujemy się w obowiązku przedłożyć niniejszy wniosek. Szczegółowo stan prawny księgozbioru oraz sylwetkę donatora przedstawiamy w *Uzasadnieniu*.

Prosimy o pozytywne oraz, zważywszy na wiek Pana Ryszarda Löwa, możliwie szybkie rozpatrzenie naszej gorącej prośby. Żywimy przekonanie, iż przyznanie Medalu Zasłużony dla Uniwersytetu w Białymstoku będzie nie tylko aktem wdzięczności, ale umocni związki Uniwersytetu w Białymstoku z polskimi środowiskami literackimi i naukowymi za granicą, których wybitnym przedstawicielem jest Pan Ryszard Löw, uhonorowany już tytułem Honorowego Obywatela Miasta Krakowa oraz Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej.

Mgr Halina Brzezińska-Stec
Dyrektor Biblioteki
im. Jerzego Giedroycia

Dr Barbara Olech
Kurator Księgozbioru
Ryszarda Löwa

Dr hab. Jarosław Ławski,
prof. UwB
Kierownik Zakładu Badań
Interdyscyplinarnych
i Porównawczych
„Wschód – Zachód”

3.

Zakład Badań Interdyscyplinarnych
i Porównawczych „Wschód – Zachód”
Instytut Filologii Polskiej
Uniwersytetu w Białymstoku
Wydział Filologiczny

Białystok, 12.09.2011 r.

UZASADNIENIE

*Uzasadnienie wniosku o nadanie Panu Ryszardowi Löwowi
Medalu Zasłużony dla Uniwersytetu w Białymstoku*

Na przełomie maja i czerwca 2011 roku białostockie środowisko humanistyczne miało zaszczyt gościć na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Stefan Żeromski i tradycje inteligencji polskiej” Pana Ryszarda Löwa z Tel-Awivu w Izraelu, człowieka znanego we wszystkich polskich środowiskach emigracyjnych, w kręgach naukowców zajmujących się literaturą polską, kulturalnymi związkami polsko-żydowskimi i polsko-hebrajskimi oraz dziejami skomplikowanych stosunków Polaków i Żydów. Miarą uznania, jakim Pan Ryszard Löw cieszy się w Polsce, jest uhonorowanie go zaszczytnym tytułem Honorowego Obywatela Miasta Krakowa. Dzięki naukowym kontaktom dr Barbary Olech, a także zaproszeniu na konferencję o Żeromskim, dwukrotnie odwiedził Białystok i naszą Uczelnię.

Ryszard Löw jest człowiekiem zasłużonym dla całej kultury polskiej, prominentnym przedstawicielem tej części polskiej emigracji pochodzenia żydowskiego, która osiedliwszy się w Izraelu, nigdy nie zerwała kontaktu z Polską, jej kulturą i wolną myślą reprezentowaną przez europejskie i amerykańskie wychodźstwo.

Urodził się w roku 1931 w zasymilowanej rodzinie żydowskiej, odebrał staranne, przedwojenne wykształcenie humanistyczne. Jego ojciec, Józef Löw był urzędnikiem, zaś matka, Dora z Heckerów, co podkreślamy, polonistką. Studiował najpierw na UJ i w Wyższej Szkole Ekonomicznej, a następnie od 1950 roku na Sorbonie i jej Ecole Pratique des Hautes Etudes (Sciences Economiques et Sociales). W 1952 roku osiedlił się w Izraelu, gdzie pracował jako ekonomista i statystyk. Od tego momentu, planowo i systematycznie, tworzy bogatą bibliotekę polonistyczną, na którą przeznaczają własny czas i środki finansowe. Kompletuje archiwum wycinków prasowych z prasy izraelskiej i emigracyjnej dotyczących spraw polskich.

Ryszard Löw pisuje w Izraelu regularnie recenzje prasowe, artykuły historycznoliterackie, dotyczące piśmiennictwa polskiego, hebrajskiego i rosyjskiego. Ponadto:

- Przez długie lata (1958–1981) jest korespondentem Pracowni Polskiej Bibliografii Literatury IBL PAN w Poznaniu.

- Publikuje stale w polskich czasopismach naukowo-literackich („Twórczość”, „Przeglądzie Orientalistycznym”), a także emigracyjnych czasopismach (londyńskie „Wiadomości”, paryska „Kultura”, „Zeszyty Historyczne”, „Kontakt”). Wszystko to w sytuacji, kiedy Ryszard Löw podlega zakazowi przyjazdu do PRL jako działacz związany z emigracją i obywatel Izraela.

- W latach 1987–1988 i od roku 1990 jest prezesem Związku Autorów Piszących po Polsku w Izraelu.

- Współtworzy, a w latach 1993–2006 kieruje rocznikiem ZAPpPwI „Kontury”, niesłychanie zasłużonym dla literatury polskiej na obczyźnie.

- Jest członkiem izraelskiego PEN Clubu; należy do The Israeli Association of Slavic and East Europe Studies; jest członkiem zagranicznym Wydziału Filologicznego Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

- Został (oprócz odznaczeń izraelskich) uhonorowany Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej (1999).

- Ogłosił 4 książki o związkach kulturalnych i literackich polsko-żydowskich i polsko-hebrajskich: *Hebrajska obecność Juliana Tuwima* (1993, Tel-Awiv; 1996, Łódź); *Pod znakiem starych foliantów. Cztery szkice o sprawach żydowskich i książkowych* (Kraków 1993); *Znaki obecności. O polsko-hebrajskich i polsko-żydowskich związkach literackich* (Kraków 1995); *Rozpoznania. Szkice literackie* (Kraków 1998).

Pan Ryszard Löw – po raz pierwszy od 1952 roku – wizę wjazdową do Polski otrzymał w roku 1986 jako uczestnik sympozjum naukowego o związkach polsko-żydowskich. Od tamtej pory odwiedza Polskę regularnie, nawiązuje kontakty naukowe i osobiste. Jest człowiekiem przynależącym, jak sam mówi, do starej, szacownej formacji, ukształtowanej jeszcze w Polsce międzywojennej.

Wszędzie ceniony jako miłośnik polskości, czego wyrazem jest jego uwielbienie *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, honorowany jest nade wszystko jako człowiek dialogu.

Polak i Żyd w jednej osobie od 1992 roku niestrudzenie pracuje na rzecz kultury polskiej.

Wyrazem tych wysiłków jest akt zapisania Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku księgozbioru i archiwum pisarza.

Ten dar, jak też stałe kontakty ze środowiskiem polonistycznym UwB w pełni, naszym zdaniem, uzasadniają nadanie Panu Ryszardowi Löwowi wzmiankowanego Medalu.

W szczególności zapis testamentowy określa charakter historyczno-literacki księgozbioru i sposób przekazania do Białegostoku:

I. Rodzaj zgromadzonych ksiąg, ich liczebność:

„Biblioteka ta, narastająca w okresie ponad półwiecza składa się z:

a) księgozbioru liczącego ok. 5000 jednostek książek, broszur, czasopism, odbitek w języku polskim (przede wszystkim), francuskim, rosyjskim oraz angielskim. Jest to księgozbiór o profilu historyczno-literackim, wyrażający moje zainteresowania osobiste historią, kulturą i literaturą polską, historią Żydów w Polsce, komparatystyką literacką, dziejami książek i bibliotek, a także historią i historią literatury francuskiej i rosyjskiej;

b) archiwum wycinków prasowych odnoszących się do literatury polskiej, różnego rodzaju tek materiałowych, będących podstawą erudycyjną moich własnych prac literacko-naukowych na tematy, którymi bliżej zajmuję się od kilku dziesięcioleci, jak np.: łączności literackie polsko-żydowskie i polsko-hebrajskie, recepcja literatury polskiej w literaturze hebrajskiej, literatura i polskojęzyczne życie literackie w Izraelu, itp.;

c) zbiór wycinków moich własnych artykułów ogłoszonych w prasie, wywiadów prasowych przeprowadzonych ze mną i artykułów poświęconych moim pracom literackim, redaktorskim itp.”

II. Motywacja przekazania księgozbioru Uniwersytetowi w Białymstoku:

„Częste, od roku 1986, przyjazdy do Polski, uczestnictwo w spotkaniach literackich i polonistycznych konferencjach naukowych i w czasie tych konferencji nawiązane kontakty osobiste z wieloma polonistami oraz znajomość wielkich polskich księgarni naukowych – utwierdziły mnie w przekonaniu o poważnym upośledzeniu bibliotek spoza ośrodków centralnych. Sądzę więc, że moja biblioteka może okazać się użyteczna uczącym i uczącym się na Uniwersytecie Białostockim. Do dokonania zapisu testamentowego mojej biblioteki na rzecz tego właśnie uniwersytetu skłoniły mnie koleżanki spotykane na konferencjach, przede wszystkim pani dr Barbara Olech.”

III. Rodzaj darowizny oraz sposób jej przekazania do Polski:

1. Bibliotekę tę, będącą moja wyłączną własnością, przekazuję nieodpłatnie, a prawnych spadkobierców pozostałych moich dóbr (ruchomych i nieruchomości) – powiadomionych o sporządzeniu niniejszego testamentu – zobowiązuję do postawienia jej w odpowiednim momencie do dyspozycji wymienionego spadkobiercy.

2. Spadkobiercę natomiast zobowiązuję do przejęcia biblioteki spod w/w adresu na koszt własny w terminie nie przekraczającym sześciu miesięcy od chwili przesłania mu wiadomości o dyspozycyjności biblioteki. Po upływie tego terminu ważność niniejszego zapisu wygasa.

3. Na cel udziału w kosztach przejęcia i przewiezienia biblioteki przeznaczam sumę 750 \$ U.S. (lub ich równowartość), którą wykonawcy niniejszego testamentu wypłacą tutaj, w czasie przejmowania biblioteki.”

IV. Opieka nad księgozbiorem, jego opracowaniem w kraju:

„Realizację dezyderatów wyrażonych w paragrafie drugim, podobnie jak nie dających się z góry przewidzieć problemów, np. przeznaczenia książek- dubletów podejmuje oczywiście Biblioteka Uniwersytetu w Białymstoku – w porozumieniu (nigdy przy sprzeciwie) z Kuratorium tych zbiorów. Pracownice naukowe Uniwersytetu – panie: dr Barbara Olech i dr Anna Kieźuń zechciały przyjąć na siebie ten kuratorski obowiązek, za co im tutaj składam uprzejme podziękowanie”.

Przekazanie księgozbioru Uniwersytetowi w Białymstoku zostało omówione 27 września 2004 roku podczas rozmowy Pana Ryszarda Löwa z JM Rektorem UwB Prof. Markiem Gębczyńskim. **Darowizna została formalnie zaakceptowana przez Władze UwB.**

Konkludując, zarówno ustanowienie Kuratorów księgozbioru, jak i przeznaczenie pewnej sumy na rzecz pokrycia kosztów przewiezienia biblioteki do Polski, mają na celu możliwie najsprawniejsze wypełnienie zapisów testamentu Pana Ryszarda Löwa. Jest to wyraz jego przywiązania do polskości, do literatury

i kultury polskiej, które go ukształtowały jako człowieka, pisarza, działacza i którym od ponad półwiecza poświęca swój cały czas i niemalą część majątku. Podarowanie Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia owego księgozbioru jest aktem całkowicie bezinteresownym, rzadkim przypadkiem takiej miłości do polskości, która trwa pomimo przeszkód natury politycznej, historycznej i geograficznej, bo przecież Pan Ryszard Löw jest aktywnym uczestnikiem życia literackiego, kulturalnego i w Izraelu, i w Polsce, mieszka zaś na stałe w Tel-Awivie.

W naszym zgodnym przekonaniu Pan Ryszard Löw jako bezinteresowny, szczodry i pełen przyjaźni Darczyńca spełnia wszystkie warunki wymagane podczas procedury przyznawania przez Senat Uniwersytetu w Białymstoku i Jego Magnificencję Rektora UwB Medalu Zasłużony dla Uniwersytetu w Białymstoku. Popieramy ten wniosek gorąco i prosimy o godne, uroczyste uczczenie Pana Ryszarda Löwa, Polaka i Żyda, prawdziwie zasłużonego dla Uniwersytetu w Białymstoku i jako ofiarodawcy, i jako naukowca, pisarza, społecznika, utrzymującego z białostockim środowiskiem humanistycznym od lat dialog nacechowany wspaniałą otwartością, przyjaźnią i – jak to pokazano – pełną troski o stan naszych księgozbiorów hojnością.

Mgr Halina Brzezińska-Stec
Dyrektor Biblioteki
im. Jerzego Giedroycia

Dr Barbara Olech
Kurator Księgozbioru
Ryszarda Löwa

Dr hab. Jarosław Ławski,
prof. UwB
Kierownik Zakładu Badań
Interdyscyplinarnych i Porównawczych
„Wschód – Zachód”

3.

W maju 2012 roku wniosek został złożony. We wrześniu roku 2011 został ostatecznie – po żmudnej i długiej procedurze – przyjęty przez Senat UwB na wniosek Kapituły Medalu. W czasie obrad Konferencji 19 czerwca 2012 roku wręczył go Odznaczonemu Prorektor Uniwersytetu w Białymstoku prof. Dariusz Kijowski przy aplauzie zgromadzonych w Książnicy Podlaskiej uczonych i białostoczan.

Traktujemy Ryszarda Löwa jako przyjaciela i bliskiego współpracownika naukowego, który między innymi brał udział w przygotowaniu oraz jako referent w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Stefan Żeromski i tradycje inteligencji polskiej. Idee – Estetyka – Języka”. Białystok – Konstancin – Warszawa 30 maja – 2 czerwca 2011 roku.

Autor *Znaków obecności*² jest jedną z tych nielicznych osób, które tworzą dziś stały pomost między białostockim środowiskiem naukowym a badaczami i pisarzami z Izraela. Żydów, których losy związały z Polską i jej kulturą. Wiele mu zawdzięczamy. Nade wszystko przyjaźń serdeczną.

Dziękujemy!

² Zob. R. Löw, *Znaki obecności. O polsko-hebrajskich i polsko-żydowskich związkach literackich*, Kraków 1995; tegoż, *Rozpoznania. Szkice literackie*, Kraków 1998; tegoż, *Pod znakiem starych foliantów. Cztery szkice o sprawach żydowskich i książkowych*, Kraków 1993; tegoż, *Hebrajska obecność Juliana Tuwima. Szkice literackie*, Łódź 1996.